

Συνέντευξη στον Ν. ΧΕΙΛΑ

ΕΙΝΑΙ το νέο αστέρι της γερμανικής οικονομικής επιστήμης. Ο Λαρς Φελντ είναι – όπως τον αποκάλεσε εφημερίδα – «ο νεότερος γερμανός σοφός», ήτοι το μικρότερο σε ηλικία πρόσωπο που διορίστηκε ποτέ στο πενταμελές συμβούλιο οικονομικών εμπειρογνομόνων της γερμανικής κυβέρνησης (κοινώς «συμβούλιο σοφών»). Ο

46χρονος καθηγητής της Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο του Φράιμπουργκ ανήκει στα λεγόμενα «γεράκια» του νεοφιλελευθερισμού. Εκείνο το οποίο του δίνει κύρος είναι βέβαια σε πρώτη γραμμή η καθαρότητα

■ Ο Λαρς Φελντ, μέλος του πενταμελούς συμβουλίου οικονομικών εμπειρογνομόνων της γερμανικής κυβέρνησης, αναλύει γιατί

«Η φιλική αναδιάρθρωση είναι μονόδρομος»

– Υποστηρίζετε από καιρό την άποψη ότι η αναδιάρθρωση είναι αναπόφευκτη. Γιατί;

«Επειδή τα μέτρα σταθεροποίησης της οικονομίας είναι δύσκολο να επιβληθούν πολιτικά. Παρακολούθησα με θαυμασμό τις αντιδράσεις που προκάλεσαν στον πληθυσμό οι περικοπές του προηγούμενου χρόνου – στον δημόσιο τομέα έφθασαν το 30% των μισθών και εισοδημάτων. Παρ' όλα αυτά οι απεργίες έμειναν σε χαμηλά επίπεδα. Ο κόσμος αποδέχθηκε προφανώς τα μέτρα...».

—... Οι όμως χωρίς ημερομηνία λήξης. Η δυσφορία φροντίζουν τώρα από μέρα σε μέρα.

«Το κρίσιμο ερώτημα είναι ακριβώς αν αυτή η αποδοχή μπορεί να συνεχιστεί για πέντε, έξι ή επτά χρόνια, ιδίως όταν δεν φαίνεται φως στην άκρη του τούνελ. Όταν τα μέτρα σταθεροποίησης πνίγουν κάθε προοπτική ανάπτυξης. Αυτός ήταν και ο λόγος που τάχθηκαν υπέρ της αναδιάρθρωσης, παρότι το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αντιδρά ματωδώς εναντίον της, με τρόπο μάλιστα που προκαλεί πανικό. Για μένα η αναδιάρθρωση αποτελεί μονόδρομο – και για να αισθανθεί η Ελλάδα κάποια ανακούφιση, αλλά και για να συμβάλει και οι πιστώτες στη λύση του ελληνικού προβλήματος».

– Σε τι αποδίδετε την αντίδραση της ΕΚΤ;

«Έχει σίγουρα αρκετούς λόγους γι' αυτό. Ένας από αυτούς, ο πιο βασικός, είναι ο φόβος της για εξελίξεις του φαινομένου και σε άλλες χώρες. Ο φόβος ότι οι αγορές θα πουν πως αν σήμερα αναδιρθώσουν η Ελλάδα, αύριο θα αναδιρθώσουν η Ιρλανδία, ύστερα η Πορτογαλία και η Ισπανία, και πάει λέγοντας. Πρόκειται για φόβο που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Το ερώτημα που

Ο Λαρς Φελντ (αριστερά) επικρίνει τη στάση της ΕΚΤ και του προέδρου της Ζαν-Κλοντ Τρισέ που αντιτίθενται στην αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους (στη φωτογραφία με τον πρόεδρο του Eurogroup Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, ο οποίος επίσης έχει ταχθεί κατά της αναδιάρθρωσης)

«Η ΕΚΤ πρέπει να προλάβει καταστάσεις Αργεντινής»

– Πότε θα έπρεπε να αρχίσουν να τρέμουν οι κάτοχοι ελληνικών ομολόγων;

«Όταν η Ελλάδα κάνει μονομερώς και απροειδοποίητα στάση πληρωμών. Τότε θα είχαμε μεγάλο πρόβλημα. Αν η Ελλάδα ακολουθούσε τη στρατηγική της Αργεντινής, θα είχαμε μεγάλο πρόβλημα. Αυτός είναι και ο λόγος που επιβάλλει στους πολιτικά υπευθύνους, αλλά και στην ΕΚΤ, να προχωρήσουν σε μια συνεργητική μορφή της αναδιάρθρωσης. Διαφορετικά θα έχουμε καταστάσεις Αργεντινής».

– Θα ήταν σκόπιμο να γίνει διαφοροποίηση στη μεταχείριση των επενδυτών, με κοινωνικοοικονομικά ως πούμε κριτήρια; Να γίνει δηλαδή μια κριτική «κούρεμα» στα ομόλογα των ταμείων συντάξεων και μεγαλύτερο σε εκείνο των ιδιωτών, που παίζουν τζόγο με αυτά;

«Σε καμία περίπτωση. Η μεταχείρισή τους πρέπει να είναι ίση. Και αυτό επειδή οι ιδιώτες που επένδυσαν το τελευταίο διάστημα στα ομόλογα με υψηλό ρίσκο θα είναι και στο μέλλον απόλυτα χρήσιμοι. Αυτοί θα είναι οι πρώτοι που θα αγοράσουν πάλι ομόλογα, όταν θα έχει περάσει η μπόρα της αναδιάρθρωσης».

ακολουθεί είναι: Πώς μπορούμε να

περιορίσουμε την αναδιάρθρωση της Ελλάδας μόνο εντός της Ελλάδας; Αυτό που θα επιθυμούσα προσωπικά είναι να αλλάξει στάση η ΕΚΤ και αντί να σπέρνει πανικό, να καθησυχάσει τις αγορές με έναν εξυπνο τρόπο αναδιάρθρωσης – έναν τρόπο δηλαδή που θα έβαζε φραγμό στον

κίνδυνο "μόλυνσης" της ευρωζώνης».

– Είναι αυτό πρακτικά δυνατό εν όψει της προχωρημένης κρίσης σε άλλες χώρες;

«Εξαρτάται από το πώς θα πραγματοποιηθεί. Αν η ΕΚΤ παρεμβεί ως μεσολαβητής ανάμεσα στο ελληνικό κράτος και στους πιστωτές του και πετύχει με αυτό μια επιμήκυνση της

αποπληρωμής του χρέους, αυτό θα

ήταν σοβαρό κέρδος. Αυτή η σκέψη κυκλοφορεί κατά τα άλλα από καιρό στους τραπεζικούς κύκλους. Αναδιάρθρωση δεν σημαίνει οπωσδήποτε νησιό default (σ.σ.: χρεοκοπία), δηλαδή στάση πληρωμών. Στο πλαίσιο της δίνεται η δυνατότητα για συγκεκριμένες διαπραγματεύσεις, έτσι που το τε-

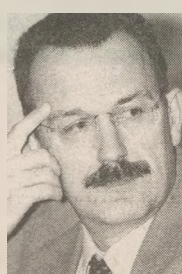
λικό αποτέλεσμα να είναι ευνοϊκό και για τους πιστωτές».

– Ορισμένοι αναλυστές προτιμούν τη λύση της επαναγοράς των χρεών από το ελληνικό κράτος.

«Αυτή είναι η δεύτερη λύση που μπορεί να επιδιωχθεί. Η πρόταση αυτή, η οποία έγινε κατ' αρχάς από τον επικεφαλής των οικονομολόγων της

Βάλτε πλάτη γιατί...

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ
kapsis@olnet.gr

βέρνηση με την πλάτη στον τόχο, μπλεγμένη σε έναν δαιδαλό μέτρων και μετρολογίας, ένα πολιτικό σύστημα απαξιωμένο και σε διαρκή αμφισβήτηση, μια κοινωνία διχασμένη, όπου διαρκώς μοιάζει να κερδίζουν εδάφους οι ακραίες συμπεριφορές και οι ακραίες πολιτικές δυνάμεις τόσο προς τα δεξιά όσο και προς τα αριστερά. Θα ηγηθεί η Δημοκρατία;

Σε αυτές τις περιπτώσεις, γράφει σε ένα από τα πιο ενδιαφέροντα άρθρα για το χρέος ο βιογράφος του Κέννι Ρόμπερτ Σκιντέλσκι, είναι σημαντικό να παραμείνει ενωμένη η πολιτική τάξη. Ο πειρασμός για την αναπολίτευση να ακολουθήσει τις αγορές και να «σορτάρει»

την κυβέρνηση, να ποντάρει δηλαδή στην αποτυχία της, είναι μεγάλος. Η κρίση όμως επιβάλλει αυτοσυγκράτηση. Στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία αυτό δεν επιτεύχθηκε – κατά σύμπτωση, είναι και οι δύο χώρες που δεν έχουν καταφέρει ακόμη να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των αγορών. Ανατίθεται, στην Ισπανία, η οποία φαίνεται να κερδίζει τη μάχη, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση δεσμεύτηκαν από κοινού για τις μεταρρυθμίσεις. Θα είμαστε άραγε αφελώς αισιόδοχοι να ελπίζουμε ότι με το «Ζάππειο II» η Νέα Δημοκρατία επιδιώκει να αλλάξει γραμμή; Ιδωμεν. Το σίγουρο είναι ότι, αν το κάνει, θα κάνει καλό στον εαυτό της και

ακόμη περισσότερο καλό στον τόπο.

Γιατί βέβαια αυτό που σήμερα αμφισβητείται από τις αγορές – και στο οποίο στην πραγματικότητα ποντάρουν – δεν είναι τόσο οι αριθμοί όσο η ικανότητα του πολιτικού μας συστήματος να λάβει και να εφαρμόσει τις αποφάσεις που χρειάζονται. Με αυτή την έννοια, μια κοινή δέσμευση Παπανδρέου - Σαμαρά για την υλοποίηση του περιφημου μεσοπρόθεσμου προγράμματος που θα συμφωνηθεί με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να αποδειχθεί πολύ πιο αποτελεσματική για την εικόνα της Ελλάδας από δέκα τόνους μέτρων. Θα καθιστούσε και τους πολίτες στο εσωτερικό που περισσότεροι από σιδηρόπτερο άλλο, ακόμη και από τις θυσίες στις οποίες υποβάλλονται, ανησυχούν για το τι μας περιμένει.

Έχει επικρατήσει να λέμε ότι η οικονομία και η αγορά είναι πάνω απ' όλα κλίμα. Ε, είναι καιρός τα δύο μεγάλα κόμματα να κάνουν κάτι ουσιαστικό για να το βελτιστοποιούν. Προτού τους γυρίσουν την πλάτη για τα καλά οι ψηφοφόροι!

τα των απόψεών του – η οποία κυριαρχεί και στη συνέντευξη που παραχώρησε στο «Βήμα» σχετικά με το πιο πολυσυζητημένο θέμα των τελευταίων ημερών: την αναδιάρθρωση.

θεωρεί μόνη λύση για την Ελλάδα το «κούρεμα»

Deutsche Bank Τόμας Μάιερ, προβλέπει την επαναγορά κρατικών ομολόγων με χρήματα από το ταμείο χρηματοπιστωτικής στήριξης ESM. Η λύση αυτή είναι μάλιστα νομικά πιο ασφαλής από ό,τι η επιμήκυνση. Για την τελευταία υπάρχουν αντιρρήσεις, επειδή πρόκειται όντως για ένα είδος πτώχευσης. Η ΕΚΤ θα έπρεπε πάντως να ασχοληθεί εντονότερα και με τις δύο δυνατότητες αντί να τις κακολογεί».

– Εσείς προσωπικά έχετε μια προτίμηση για αυτές;

«Εγώ θα δοκίμαζα και τις δύο, εξετάζοντας παράλληλα και το κατά πόσο είναι νομικά δυνατή η εφαρμογή της επιμήκυνσης. Γεγονός είναι ότι μια επαναγορά κρατικών χρεογράφων στο 75% της ονομαστικής τους αξίας ισοδυναμεί με ένα "κούρεμα" της τάξεως του 25%. Αυτό θα

τάξεως του 30% να αφήσει ανέγγιχτα τα κέρδη των επενδυτών; «Αυτό δεν μπορεί να το ξέρω. Αλλά οι επενδυτές θα μπορούσαν σίγουρα να αντέξουν μια ζημιά που θα προέκυπτε από ένα "haircut" της τάξεως του 30%».

– Ποιο είναι το νέο σκεπτικό σε μια αναδιάρθρωση α λα ελληνικά;

«Το ότι μεταπολεμικά δεν υπήρξε παρόμοιο γεγονός σε μια αναπτυσσόμενη χώρα. Αυτό που κάνει την ελληνική αναδιάρθρωση ενδιαφέρουσα από πνευματική, αν θέλετε, άποψη είναι ότι θα γίνει στο πλαίσιο μιας νομισματικής ένωσης. Παλαιότερα η καταπολέμηση της κρίσης συνέβαινε μέσω του συνδιασμού μιας σειράς πολιτικών, δημοσιονομικών και οικονομικών μέτρων, μεταξύ των οποίων και η υποτίμηση. Η δυνατότητα της υποτίμησης δεν υπάρχει όμως σήμερα. Και αυτό κάνει το πρόβλημα αρκετά δυσκολότερο».

– Σε πολιτικό επίπεδο το θέμα παραμένει ταμπού. Τελευταία ουσιαστικά ο γερμανός υπουργός Οικονομικών Κ. Βόλφγκανγκ Σόιμπλε υπαινίχθηκε τη δυνατότητα της αναδιάρθρωσης. Πιστεύετε ότι έχει τέτοιο σχέδιο στο συρτάρι του;

«Θα απορούσα πολύ αν δεν είχε. Από τη δραστηριότητά μου ως οικονομικός εμπειρογνομόνος γνωρίζω από καιρό ότι το υπουργείο Οικονομικών διαθέτει θαυμάσιους οικονομολόγους και νομικούς. Θα ήταν λοιπόν παράξενο αν η κυβέρνηση περιόριζαν μόνο στην επίσημη διατυπωμένη θέση της. Το υπουργείο Οικονομικών πρέπει να προετοιμάσει το ενδεχόμενο μιας αναδιάρθρωσης αν θέλει πραγματικά να αποτρέψει παρόμοιους κινδύνους σε άλλες χώρες».

– Πιστεύετε ότι οι υπαινιγμοί του Σόιμπλε αποτελούν ένα είδος δοκιμαστικού μπαλονιού;

«Ακριβώς αυτό. Ο υπουργός έκανε δηλώσεις, τις οποίες διέψευσε σχεδόν αμέσως μετά. Είναι γνωστό πώς λειτουργεί από το παιχνίδι: Εκείνοι που κάνουν τις δηλώσεις θέλουν να δουν το πώς αντιδρούν οι αγορές, αλλά και οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις, ποιος δείχνει να χαράζει και ποιος συνεχίζει να τα κρύβει. Είναι πεπεισμένος ότι τα στελέχη του υπουργείου Οικονομικών καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες στο θέμα της αναδιάρθρωσης. Πρέπει να είναι καλά οπλισμένοι για αυτήν. Αν δεν οπλιστούν πραγματικά καλά, θα κάνουν κακή γερμανική πολιτική».

Οι υπαινιγμοί Σόιμπλε περί αναδιάρθρωσης ήταν μια πρώτη «δοκιμή», εκτιμά ο Λαρς Φελντ, ο οποίος πιστεύει ότι ο γερμανός υπουργός Οικονομικών έχει έτοιμο στο συρτάρι του το σχέδιο «κουρέματος»

Η στάση της Γερμανίας απέναντι στην Ελλάδα έχει αλλάξει επί τα χείρω, καθώς όλοι οι γερμανοί παράγοντες που αναφέρθηκαν στην ελληνική κρίση τις τελευταίες εβδομάδες τάχθηκαν υπέρ της αναδιάρθρωσης, γεγονός που γεννά ερωτήματα για τις επιδιώξεις της κυρίας Μέρκελ και ανησυχίες στον κ. Παπανδρέου

■ Τραπεζικοί κύκλοι ανησυχούν για τις κινήσεις του Βερολίνου και εκτιμούν ότι όλα θα παιχθούν τις επόμενες τρεις-τέσσερις εβδομάδες

«Οι Γερμανοί με τη στάση τους αποσταθεροποιούν την Ελλάδα»

Του ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΡΑΚΟΥΣΗ

Ολα τα στοιχεία και οι πληροφορίες βεβαιώνουν ότι η κατάσταση στη χώρα χειροτερεύει ημέρα με την ημέρα. Πολύ περισσότερο όταν διεθνώς η αμφισβήτηση για τις ελληνικές δυνατότητες χειρισμού της κρίσης χρέους θεριεύει και ασκεί πρωτοφανή πίεση στην εγχώρια πολιτική και οικονομία. Το κλίμα στις διεθνείς αγορές επιδεινώθηκε δραματικά το τελευταίο διάστημα: είναι σαν το θέμα της αναχρηματοδότησης του ελληνικού χρέους να έχει τεθεί σε παγκόσμια διαβούλευση. Η χώρα μας μονοπωλεί ξανά τα πρωτοσέλιδα όλου του κόσμου και όλοι έχουν να πουν έναν κακό λόγο για τις οικονομικές μας υποθέσεις. Έχει μάλιστα ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι σταδιακά άλλαξαν οι διαθέσεις και των Ευρωπαίων.

Η συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Στη συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Η συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Οσοι παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις βεβαιώνουν ότι δεν υπάρχει ημέρα τις προηγούμενες δύο εβδομάδες που να μη βγήκε γερμανός παράγοντας ή γερμανικό μέσο ενημέρωσης για να τοποθετηθεί υπέρ της αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους. Ανώτερο τραπεζικά στελέχη,

που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Η συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Στη συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Η συνέχεια η αναθεώρηση των στοιχείων της Eurostat για το έλλειμμα του 2010 στο 10,5% του ΑΕΠ από 9,4% που προέβλεπε το μνημόνιο, επαύξησε τις αμφισβητήσεις και επέτεινε την καχυποψία που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

Οσοι παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις βεβαιώνουν ότι δεν υπάρχει ημέρα τις προηγούμενες δύο εβδομάδες που να μη βγήκε γερμανός παράγοντας ή γερμανικό μέσο ενημέρωσης για να τοποθετηθεί υπέρ της αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους. Ανώτερο τραπεζικά στελέχη,

που ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, σημειώνοντας στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «οι Γερμανοί με τις συνεχείς δηλώσεις τους υπέρ της αναδιάρθρωσης αποσταθεροποιούν την Ελλάδα». Και διερωτώνται μήπως δεν είναι τόσο αθώος οι συνεχείς αναφορές στην αναδιάρθρωση. Και σημειώνουν ότι πίσω από αυτές μπορεί να κρύβονται άλλες ανομολόγητες επιδιώξεις, που ξεπερνούν αυτή καθ' εαυτή την αναδιάρθρωση του χρέους.

χθηκαν στα πρωτοφανή για χώρα της ευρωζώνης επίπεδα του 25%.

■ Οι πολίτες είναι ακόμη ψυχραιμοί

Το μόνο ενθαρρυντικό για την ώρα πηγαίνει από τη στάση της συντριπτικής πλειονότητας των πολιτών, που αντιμετωπίζει ψύχραιμα τις συνθήκες, δεν προβαίνει σε κινήσεις πανικού και ούτε δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στο πιστωτικό σύστημα. Οι τραπεζίτες αναγνωρίζουν ότι το αποταμειωτικό κοινό επιδεικνύει ωριμότητα, εκτός και αν πρόκειται για μοιρολατρία. Όπως κι αν έχει ο ελληνικός λαός διατηρεί την ψυχραιμία του.

Η αγωνία ωστόσο είναι μεγάλη. Στις μεγάλες εμπορικές τράπεζες δεν κρύβουν την ανησυχία τους. Τυχόν παράδοση του κλίματος αβεβαιότητας και αναποφασιστικότητας, σε συνδυασμό με τη διατήρηση της πίεσης των αγορών και των spreads στα υψηλά επίπεδα των 1.300 μονάδων, θα έχει ως αποτέλεσμα να καταγραφούν γρήγορα δυσάρεστες παρενέργειες. Τα επιτόκια καταθέσεων θα αυξηθούν, το κόστος του χρήματος θα ανέλθει, τα επιτόκια δανεισμού θα αυξηθούν ακόμη περισσότερο και έτσι θα μολυνθούν και υγιείς επιχειρήσεις που μέχρι σήμερα αντιστέκονται στην κρίση.

Ολη αυτή η κατάσταση, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ανώτερων τραπεζικών στελεχών, δεν μπορεί να διατηρηθεί επί μακρόν και επιμένουν ότι είναι απαραίτητο το ταχύτερο να εκδηλωθούν παρεμβάσεις τόσο στη ζώνη της οικονομίας όσο και της πολιτικής ικανές να μεταδώσουν κλίμα αποφασιστικότητας στις αγορές και στους εταίρους.

Όπως λένε χαρακτηριστικά «όλα θα παιχθούν στις επόμενες τρεις-τέσσερις εβδομάδες» και από αυτή την άποψη σχεδόν διεκδικούν πρωτοβουλίες τόσο από το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης όσο και από τον ίδιο τον πρωθυπουργό, χωρίς να αφήνουν έξω τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τον ρόλο του οποίου θεωρούν κρίσιμο στην αντιμετώπιση της κρίσης.

Συνέντευξη στη ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΑΛΛΗ

ΕΝΑ ΠΙΟ «έξυπνο» και πιο αναπτυξιακό μνημόνιο προτείνει ο κ. Ευ. Βενιζέλος, επισημαίνοντας ότι πρόκειται για μια πολιτική συμφωνία με συγκεκριμένους στόχους, που όσο περισσότερο τους προσεγγίζουμε τόσο πιο εύκολος θα γίνεται ο δρόμος των διευκολύνσεων για τους εταίρους και τους δανειστές μας. Ο υπουργός Αμυνας ζητεί να υπάρ-

ξει διεθνής θεσμική εγγύηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ότι η Ελλάδα θα καλύψει τις δανειακές ανάγκες της το 2012 και ότι το τραπεζικό της σύστημα θα παραμείνει σταθερό, προκειμένου να ηρεμήσουν οι αγορές. Θεωρεί σφάλμα την αναπαραγωγή στο εσωτερικό της χώρας της συζήτησης για την αναδιάρθρωση του χρέους, ασκώντας εμμέσως κριτική στην παρέμ-

βαση του πρώην πρωθυπουργού κ. Κ. Σημίτη. Σημειώνει ότι είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί ο στόχος των 50 δις. ευρώ ως το 2015 μέσα από άμεσες επενδύσεις, αλλά ότι είναι εφικτός με τη χρηματοοικονομική αξιοποίηση της περιουσίας του Δημοσίου και με στόχο την επαναγορά χρέους. Επισημαίνει ακόμη ότι «κανείς δεν δικαιούται να σχεδιάζει, υπό τις παρούσες συνθήκες, το προσωπικό πολιτικό του μέλλον».

ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ο υπουργός Αμυνας εξηγεί την πρότασή του για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου

“Μείωση φόρων για ανάπτυξη - έσοδα”

– Η συζήτηση για την αναδιάρθρωση του χρέους, σε συνδυασμό με την αμνηστία της κυβέρνησης, φαίνεται να επιβαρύνει το ήδη πολύ βαρύ οικονομικό και κοινωνικό κλίμα. Τι μπορεί κατά τη γνώμη σας να γίνει;

«Πρέπει επειγόντως να σπάσει αυτός ο φαύλος κύκλος φημών και συζητήσεων που ανεβάζουν τα επιτόκια και τα ασφάλιστρα κινδύνου, μειώνουν συνεχώς την αξία των ελληνικών ομολόγων, οδηγούν σε αναπαραγωγή των ίδιων φημών και συζητήσεων, κ.ο.κ. Οι δηλώσεις της κυβέρνησης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του ΔΝΤ δεν αρκούν γιατί οι αγορές προωθούν τη δική τους ατζέντα. Πρέπει συνεπώς να δημιουργηθεί ένας πειστικός “θώρακας” που θα προστατεύει όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και το ευρώ και την αξιοπιστία της ΕΕ. Δύο είναι κατά τη γνώμη μου τα βασικά στοιχεία αυτού του “θώρακα”: πρώτον, η επίσημη και απόλυτη διαβεβαίωση, από την ΕΕ, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, ότι η Ελλάδα θα καλύψει τις δανειακές της ανάγκες το 2012 και για όσο χρόνο απαιτηθεί με τον καλύτερο για αυτήν τρόπο, με τον τρόπο που θα της δίνει τη συντομότερη προοπτική επανόδου στην αγορά. Δεύτερον, η διαβεβαίωση της ΕΚΤ ότι τίποτε δεν πρόκειται να θίξει τη σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, που είναι τμήμα του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Αυτά τα δύο κρίσιμα στοιχεία είναι ούτως ή άλλως διασφαλισμένα και άρα η καθαρή και επίσημη επιβεβαίωσή τους με την παροχή – κατά κάποιον τρόπο – μιας διεθνούς θεσμικής εγγύησης μπορεί να σπάσει τον φαύλο κύκλο. Σε συνδυασμό όμως πάντα με τη σταθερή στάση της Ελλάδας ως προς την ανάγκη πιστής εφαρμογής μιας πολιτικής που αποκαθιστά την αξιοπιστία και την προοπτική της χώρας».

– Είδαμε ακόμη και τον πρώην πρωθυπουργό κ. Κ. Σημίτη να θέτει δημοσίως το ζήτημα της άμεσης αναδιάρθρωσης. «Δεν θα υποπέσω στο σφάλμα να συμμετάσχω στην αναπαραγωγή της συζήτησης. Αυτή η συζήτηση πρέπει να σταματήσει τουλάχιστον

«Πολιτική συμφωνία με τους πιστωτές το μνημόνιο»

– Όπως έχει διαμορφωθεί η οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα, πιστεύετε ότι το μνημόνιο έχει πλέον ρεαλιστικούς στόχους ή χρειάζεται ίσως κάποια επαναδιαπραγμάτευση δεσμεύσεων;

«Το μνημόνιο είναι η πολιτική συμφωνία που συνδέει την Ελλάδα με τους εταίρους και πιστωτές της γύρω από δύο δίδυμους και αυτονόητους στόχους: να καταστεί η εθνική οικονομία ανταγωνιστική και το ελληνικό δημοσιονομικό σύστημα βιώσιμο. Μέσα σε αυτό το γενικό πλαίσιο όλα τελούν υπό μια διαρκή αξιολόγηση και προσαρμογή. Το ζήτημα είναι να είμαστε σοβαροί, συνεπείς και αξιόπιστοι σε αυτό που κάνουμε – που δεν το κάνουμε επειδή έχουμε αναλάβει μια υποχρέωση λόγω του μνημονίου, αλλά γιατί αυτό επιβάλλουν σε τελευταία ανάλυση το πατριωτικό μας καθήκον, η αγάπη μας για τη χώρα και η αγωνία μας για τα παιδιά μας».

στο πεδίο που εμείς ελέγχουμε και αυτός είναι ο δημόσιος λόγος στη χώρα μας».

– Αρκεί όμως να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της διαχειρισμότητας του δημοσίου χρέους για να αλλάξει η κατάσταση στη χώρα; «Οχι βέβαια, αν όμως σπάσει ο φαύλος κύκλος και σταματήσει ή έστω περιοριστεί η σπέκουλα μπορεί να αρχίσει να αλλάζει όλο το κλίμα. Η ψυχολογία στην οικονομία δεν είναι αέρας, αλλά πραγματικό μέγεθος που επηρεάζει τις επενδυτικές, καταναλωτικές και καταθετικές συμπεριφορές. Η μηχανή της πραγματικής οικονομίας μπορεί έτσι να κινηθεί με άλλους ρυθμούς. Απαιτείται βεβαίως πάντα η ισχυρή βοήθεια του κράτους. Διατύπωσα στο Υπουργικό Συμβούλιο τη θέση πως πρέπει η φιλοαναπτυξιακή και φιλοεπενδυτική πολιτική να προβληθεί με κινήσεις που είναι απλές και εύ-

“
Ολοι καταλαβαίνουμε
ότι ως το 2015
είναι πολύ
δύσκολο να επιτευχθεί
ο στόχος των 50 δις.
από άμεσες επενδύσεις.
Μπορεί όμως
να προσεγγίσουμε τον
στόχο με τη
χρηματοοικονομική
αξιοποίηση της
ακίνητης περιουσίας
του Δημοσίου
”

κολες, όπως η μείωση της φορολογίας των επιχειρήσεων και η διευκόλυνση της οικοδομικής δραστηριότητας, από την οποία εξαρτάται πλήθος επαγγελματιών, με κατάλληλη μεταχείριση “εργαλείων”, όπως οι αντικειμενικές αξίες ή το “πόθεν έσχες” των απλών πολιτών για την απόκτηση πρώτης και δευτερεύουσας κατοικίας. Το υπουργείο Οικονομικών ξέρει ότι τέτοιες ρυθμίσεις θα έχουν και ειςπρακτικό αποτέλεσμα».

– Στο Υπουργικό Συμβούλιο, παρουσιάσατε μια οικονομική “πλάτφόρμα”. Περιελάμβανε αυτά που περιγράφετε;

«Στις συζητήσεις μου με τον πρωθυπουργό στο Υπουργικό Συμβούλιο παρουσιάζω πάντα διάφορες προτάσεις, όπως έχω υποχρέωση. Χαίρομαι γιατί ήδη υιοθετήθηκε η πρότασή μου για χρηματοοικονομική – κατά βάση – αξιοποίηση της ακίνητης περιου-

σίας του Δημοσίου με στόχο την επαναγορά χρέους έτσι ώστε να προσεγγίσουμε τα 50 δις. Όλοι καταλαβαίνουμε ότι μέχρι το 2015 είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί ο στόχος αυτός μέσα από άμεσες επενδύσεις. Μπορεί όμως να προσεγγίσουμε τον στόχο αυτό μέσα από διάφορα χρηματοοικονομικά σχήματα που θα αξιοποιούν τα χαρτοφυλάκια της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου, με την υποστήριξη φυσικά της ΕΚΤ και του τραπεζικού συστήματος».

– Υπάρχουν τα χρονικά περιθώρια; Η κυβέρνηση έχει ήδη δρομολογήσει τις προτεραιότητές της, που είναι να αντιλήσσει 26 δις. ευρώ από την οικονομία τα επόμενα χρόνια για να καλυφθούν ανάγκες του κράτους. Είναι εφικτά αυτά που προτείνετε;

«Πρέπει και μπορεί να καταστούν εφικτά αν γίνουν συντονισμένα όλες οι κινήσεις τις οποίες αναφέραμε. Αυτό δεν αφορά όμως μόνον την κυβέρνηση και το κράτος, με την έννοια του πολιτικού και διοικητικού συστήματος. Για παράδειγμα, η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου δεν είναι πρακτικά εφικτή χωρίς τη σύμπραξη της δικαστικής εξουσίας, με την οποία πρέπει να επιτευχθεί μια προγραμματική συμφωνία με απόλυτο σεβασμό στη δικαστική ανεξαρτησία, στο Σύνταγμα και στις αρχές του κράτους δικαίου. Είναι επίσης προφανές ότι όλα όσα προαναφέρθηκαν προϋποθέτουν την ενεργό και συντονισμένη συμμετοχή των τραπεζών που τις στηρίζουμε με διάφορους τρόπους, κυρίως με εγγυήσεις πολύ μεγάλου ύψους, για να στηρίξουν αυτές την πραγματική οικονομία. Χρειάζεται εθνική επιστράτευση».

– Στηρίζετε και στηρίζετε σε δύσκολες στιγμές τις αποφάσεις του κ. Γ. Παπανδρέου. Ορισμένοι πιστεύουν ότι το κάνετε με το βλέμμα στραμμένο στην επόμενη μέρα. Τι απαντάτε; «Στηρίξα και στηρίζω μια εθνική προσπάθεια έχοντας πλήρη συνείδηση της κατάστασης και άρα των δυσκολιών. Κανείς δεν δικαιούται να σχεδιάζει, υπό τις παρούσες συνθήκες, το προσωπικό πολιτικό του μέλλον. Αυτό θα ήταν αφελές γιατί δεν ξέρουμε καν ποιο θα είναι το πολιτικό πλαίσιο αναφοράς στο μέλλον. Έχουμε όμως όλοι υποχρέωση να υπερασπιστούμε το επίπεδο προόδου της χώρας, να υπερασπιστούμε δηλαδή το παρόν μας».

Εμπιστευτικά

ΤΟΥ Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

jpretenteris@iolnet.gr

- Χριστός Ανέστη, κύριε πρόεδρε!
- Αληθώς ο Κύριος, κυρία πρωθυπουργέ!

Κολυμβήθρα του Σίλωαμ

Οταν το φθινόπωρο του 2009 άρχισε να γίνεται φανερό ότι η χώρα βαδίζει σε χρεοκοπία, ελάχιστοι ενδιαφέρθηκαν να βρουν πώς θα την αποκρύψει. Η συντριπτική πλειονότητα έστρεψε το ενδιαφέρον της στο «ποιος φταίει». *The blame game...* Το «παιχνίδι των ευθυνών» αποτελεί το αγαπημένο άθλημα των Ελλήνων – ελπίζω μετά το τάβλι...

Για πολλούς λόγους.

Είναι εύκολο να φωνάζεις «φέρτε πίσω τα κλεμμένα!» και «να πάνε όλοι φυλακή!». Είναι δύσκολο να καταλάβεις τι συνέβη πραγματικά και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά.

Είναι απλό να βγάζεις λόγους για τη διαφθορά ή τον καπιταλισμό. Είναι σύνθετο να αξιολογήσεις τη βιωσιμότητα του χρέους ή το μείγμα της οικονομικής πολιτικής.

Είναι ανταπητικό να ψάχνεις δύσκολες λύσεις. Είναι συμπαθητικό να βρίσκεις εύκολους φταίχτες – ιδίως όταν αθώνεις εκ προοιμίου τον εαυτό σου...

Ψάχνουν για φταίχτες

Το πιο ανησυχητικό για την πορεία της κυβέρνησης δεν είναι ούτε η απόδοσή της ούτε η κακοφωμία των υπουργών. Είναι ότι άρχισε ήδη να ψάχνει για φταίχτες. Στο Υπουργικό Συμβούλιο της Πέμπτης ο Πρωθυπουργός μίλησε για «δημοσιολογούντες, κόμματα, μέσα ενημέρωσης και δήθεν ανεξάρτητους αναλυτές που επιλέγουν τον ρόλο της Κασσάνδρας και έτσι άθελά τους συνδέονται με συμφέροντα».

Η αναφορά στην Κασσάνδρα έγινε, υποθέτω, εκ παραδρομής.

Να υπενθυμίσω ότι η Κασσάνδρα, κόρη του βασιλιά Πριάμου της Τροίας, δεν προφήτευε ανοησίες. Προφήτευε σωστά τα δυσάρεστα γεγονότα, αλλά δεν γινόταν πιστευτή. Συνεπώς δεν είναι προφανές για ποιον λόγο μέμφεται όλον αυτόν τον κόσμο ο Πρωθυπουργός. Επειδή προβλέπουν σωστά ότι τα πράγματα πάνε άσχημα; Ή επειδή δεν γίνονται πιστευτοί από την κυβέρνησή του;

Το βέβαιο είναι ότι καμία Κασσάνδρα δεν ανέβασε το έλλειμμα του 2010 στο 10,5%, ούτε το χρέος στο 142,8% του ΑΕΠ – το έκανε η Eurostat... Και κανένα «συμφέρον» δεν ευθύνεται όταν η Μπιρμπίλη διαφωνεί δημοσίως με τον Παπακωνσταντίνου για τα αυθαίρετα ή όταν το Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων δεν πείθει τις αγορές. Γιατί να πειστούν, δηλαδή; Επειδή η κυβέρνηση θα πουλήσει μετοχές του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και της ΔΕΗ, αλλά θα κρατήσει τον έλεγχό τους;

Ήδη η Ελλάδα δέχεται ένα δεύτερο κύμα επιθέσεων, το οποίο έχει εξακοντίσει τα *spreads* σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από αυτά που επικρατούσαν προ έτους, όταν διαπιστώθηκε η αδυναμία δανεισμού και ενεργοποιήθηκε η προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης. Προφανώς κάτι συμβαίνει.

Η μία ερμηνεία είναι ότι κάποιοι «κακοί άνθρωποι» υπονομεύουν για κερδοσκοπικούς λόγους την «εθνική προσπάθεια» – η οποία, κατά τα άλλα, τα πάει μια χαρά...

Η άλλη ερμηνεία είναι ότι οι αγορές εκτιμούν αρνητικά αυτή την «εθνική προσπάθεια» επειδή βλέπουν ότι δεν αποδίδει.

Πολύ φοβούμαι ότι δεν μπορώ να δεχτώ το πρώτο, όσο είναι αυταπόδεικτο το δεύτερο – θυμηθείτε: μας το δίδαξε ο Γουλιέλμος του Οκαμ με το περίφημο «*Ξυράφι*» του ήδη από τον 12ο αιώνα... Διότι αυτήν τη στιγμή οι αγορές (αλλά και όλοι όσοι δεν έχουν κομματικές παρωπίδες...) βλέπουν τρία πράγματα.

Πρώτον, ότι η δημοσιονομική προσαρμογή κινείται

στα όρια της εκτροπής τόσο στο επίπεδο των δαπανών όσο και στο επίπεδο των εσόδων.

Δεύτερον, ότι οι μεταρρυθμίσεις έχουν ουσιαστικά αδρανήσει είτε λόγω διοικητικής ανικανότητας είτε λόγω συντεχνιακών και συνδικαλιστικών αντιδράσεων... Κυρίως όμως επειδή αυτοί που θα έπρεπε να τις «τρέχουν» δείχνουν να μην τις πιστεύουν.

Τρίτον, ότι η χώρα βυθίζεται όλο και περισσότερο στην οικονομική κρίση από μια λανθασμένη οικονομική συνταγή. Μια κρίση που αποδιαρθρώνει ό,τι πιο παραγωγικό διαθέτει: *δηλαδή, τον ιδιωτικό τομέα.*

Αυτή είναι μια δυσάρεστη αλλά αντικειμενική εκτίμηση, η οποία δεν ξέρω πώς μπορεί να αμφισβητηθεί. Αλλά αν δεν συνειδητοποιηθεί αποκλείεται να αντιμετωπιστεί – όσο υπάρχει καιρός κι αν υπάρχει ακόμη καιρός...

Διότι αυτό που βλέπουν οι διεθνείς αγορές, ή οι οικίς αξιολόγησης, ή η «*τρίκα*», ή ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας στην έκθεσή του, δεν είναι παρά κάτι που βλέπουμε όλοι μας. Όχι μόνο ότι το σχέδιο της κυβέρνησης δεν αποδίδει. Όχι μόνο ότι έχει κολλήσει. Αλλά ότι η κυβέρνηση μάλλον αμήχανα, ανόρεχτα και ασυντόνιστα προσπαθεί να ξαναβάλει εμπρός τη μηχανή. Και ότι πάντα κάποιοι άλλοι της φταίνε.

Βεβαίως, ο Πρωθυπουργός απέκλεισε τις εκλογές και (λιγότερο ρητά) τον ανασχηματισμό. Είπε τι ΔΕΝ θα κάνει. Όλοι όμως περιμένουν να δουν τι προτίθεται να κάνει για να βάλει τα πράγματα σε μια σειρά.

Θα προχωρήσει με κάποιες θεαματικές κινήσεις στον τομέα των αποκρατικοποιήσεων; Ποιες θα είναι αυτές και πώς θα αντιμετωπίσει τις αντιδράσεις; Πάντως όχι υποχωρώντας, όπως έγινε ως τώρα...

Θα βρει μια μέθοδο διεύθυνσης και συντονισμού της κυβέρνησης; Διότι η μέθοδος «*ριάλτι σόου*» που εφαρμόζεται μάλλον δεν αποδίδει: *οι μισοί υπουργοί έχουν παστεί μαλλί με μαλλί με τους άλλους μισούς...*

Θα δημιουργήσει σε εκείνους που μας δανείζουν και μας παρατηρούν ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και αποδοχής; Διότι αυτό που είχε δημιουργηθεί πέρυσι εξατμίζεται με ταχύτατους ρυθμούς...

Και κυρίως, θα γίνουν διορθωτικές κινήσεις στο επίπεδο μιας οικονομίας που βουλιάζει; Διότι αν συνεχιστούν έτσι τα πράγματα μπορεί ο ασθενής να γίνει καλά όταν θα έχει ήδη πεθάνει...

Αυτά είναι τα πραγματικά ερωτήματα που θέτει η πραγματική κατάσταση του τόπου. Και αν υπάρχει «*εμπόριο του φόβου*», που λέει και ο Πρωθυπουργός, και αν υπάρχουν «*εργολάβοι της αγωνίας των πολιτών*», είναι επειδή οι πολίτες αυτής της χώρας και φοβούνται και αγωνιούν.

Η πολιτική χρειάζεται γνώση. Στην καταγγελία και στη διαμαρτυρία αρκεί η φωνή. Και όπως είναι γνωστό, στη χώρα μας σπανίζουν οι γνώσεις.

Η πολιτική, βλέπετε, χρειάζεται γνώση. Στην καταγγελία και στη διαμαρτυρία αρκεί η φωνή. Και όπως είναι γνωστό, στη χώρα μας σπανίζουν οι γνώσεις. Αλλά περισσεύουν οι φωνές.

Κάπως έτσι, κανείς δεν ασχολήθηκε με το ζητούμενο. Με αποτέλεσμα να παραδοθεί η χώρα δεμένη χειροπόδαρη στην «*τρίκα*» όχι επειδή δεν υπήρχε άλλη λύση (αυτά είναι ανοησίες...) αλλά επειδή κανείς δεν κάθισε εγκαίρως να σχεδιάσει μian άλλη λύση.

Το παιχνίδι των ευθυνών απέκτησε φυσικά και μια κομματική εκδοχή με προφανείς σκοπιμότητες.

Η νέα κυβέρνηση του ΠαΣοΚ διατύπωσε εξ αρχής τη θεωρία ότι η χώρα οδηγήθηκε στην καταστροφή για λόγους γενικής ηθικής συγκρότησης αλλά και καραμανλικής διακυβέρνησης.

Η νέα ηγεσία της ΝΔ χωρίς να αμφισβητεί (και πώς θα μπορούσε άλλωστε...) την αποτυχία των προκατόχων της διεύρυνε τις ευθύνες περίπου σε όλες τις κυβερνήσεις από το 1981 και μετά.

Η λαϊκίστικη Αριστερά απεφάνθη ότι φταίνε α) το σύστημα και β) όλοι οι άλλοι διότι οι ίδιοι δεν κυβέρνησαν ποτέ – *λες και χρειάζεται να κυβερνήσεις για να τσοντάρεις στη διάλυση της χώρας!*

Η λαϊκίστικη Δεξιά κατηγορεί συλλήβδην τη ΝΔ και το ΠαΣοΚ αλλά κυρίως την προηγούμενη ΝΔ και το προηγούμενο ΠαΣοΚ μπας και μαζέψει καμία ψήφο από τους τωρινούς...

Τουρλουμπούκι, θα μου πείτε. Σωστό. Αποτέλεσμα; Ο επιμερισμός των ευθυνών καταντάει σύγχυση ευθυνών. Διότι όταν φταίνε όλοι, τότε δεν φταίνει κανείς.

Έτσι το παιχνίδι της καχυποψίας και της καταγγελίας, το σπορ της οργής και της διαμαρτυρίας, αποκτά μια πρόσθετη διάσταση: *γίνεται η κολυμβήθρα του Σίλωαμ της πολιτικής.* Ενδεχομένως όχι της πολιτικής διαφθοράς ή της πολιτικής φαυλότητας. Αλλά σίγουρα της πολιτικής ανικανότητας.

Διότι εδώ που έφθασε η χώρα δεν έφθασε επειδή κάποιοι έκλεψαν. Εφθασε επειδή κάποιοι αποδείχθηκαν ανίκανοι ή ανεπαρκείς να την κυβερνήσουν σωστά.

Διαρκή επαφή με τον κ. Γ. Παπανδρέου διατηρούν οι περισσότεροι υπουργοί, ακόμη και όταν βρίσκεται στο εξωτερικό. Η επαφή δεν επιτυγχάνεται μέσω τηλεφώνου ούτε με τηλεπάθεια αλλά με τη διαδικτυακή εφαρμογή Skype. Πρόκειται για το τελευταίο πολιτικό gadget του Γιώργου που έχει σπεύσει να υιοθετήσει σύσσωμο το Υπουργικό Συμβούλιο. Το Skype επιτρέπει στους χρήστες να συνομιλούν και ταυτοχρόνως να παρακολουθούν ο ένας τον άλλον στην οθόνη του υπολογιστή. Κάπως έτσι ο κ. Παπανδρέου, είτε βρίσκεται στην Ουάσιγκτον είτε στο Βερολίνο είτε στο Καστρί, καλεί όποιον υπουργό θέλει, του ζητεί «να μπει στο Skype» και αρχίζει την κουβέντα. Εννοείται ότι, καθώς δεν υπάρχουν μέτρα ασφαλείας, δεν αποκλείεται κάποιες από αυτές τις συνομιλίες να τις παρακολουθήσουμε στο μέλλον στο You Tube, μια άλλη διαδικτυακή εφαρμογή που εκτιμά ο Πρωθυπουργός...

Λαμβάνω υπόψη πάντως την πληροφορία ότι ο Πρωθυπουργός δεν προτρέπει τον επικεφαλής της Deutsche Bank κ. Γιόζεφ Ακερμαν «να μπει στο Skype». Γερμανική πηγή μου με διαβεβαιώνει ότι ο κ. Ακερμαν δέχεται συχνά τηλεφωνήματα στο κινητό του από τον έλληνα πρωθυπουργό για ανταλλαγή απόψεων και μάλιστα πέρα από τις ώρες εργασίας. Η σχετική «πρωθυπουργική αδιακρίσια» σε ό,τι αφορά την παράβαση του γερμανικού ωραρίου οφείλεται όχι μόνο στην καλή σχέση που έχει αναπτύξει αλλά και στο γεγονός ότι λόγω των αδιάκοπων ταξιδιών σε ολόκληρη τη γη ο κ. Παπανδρέου έχει «καταρρήσει εξωτερικά» τα όρια, όχι μόνο ανάμεσα στις θρησκείες και στους πολιτισμούς αλλά και ανάμεσα στις χρονικές ζώνες.

Καταλλαγή επικρατεί στην Εκκλησία μετά τις ανυδράσεις που προκάλεσε η απόφαση του κ. Γ. Καμίνη να μειώσει δραστικά τη «θρησκευτική αδρεναλίνη» του 9,84 ζητώντας από τον δημοτικό ραδιοσταθμό να μη μεταδώσει τη Λειτουργία της Μεγάλης Εβδομάδας (από τη στιγμή που δεν τη μεταδίδει ούτε η κρατική τηλεόραση). Πολλοί θρησκόληπτοι έσπευσαν να κατακεραυνώσουν τον δήμαρχο Αθηναίων. Ωστόσο, ο Αρχιεπίσκοπος κ. Ιερώνυμος δίδαξε για μία ακόμη φορά με το παράδειγμα του στους φωνασκούντες τον σωστό τρόπο εκδήλωσης διαφωνίας για θρησκευτικά θέματα. «Κατά τη γνώμη μου, ο κ. Καμίνης έκανε ένα λάθος» φέρεται να είπε με ήπιο τόνο σε συνεργάτες του. «Κάθε άνθρωπος μπορεί να κάνει λάθος». Και έκλεισε τη συζήτηση εκεί. Είμαι σίγουρος ότι ο κ. Καμίνης, όταν διαβάσει αυτές τις γραμμές, θα συμφωνήσει ότι ο κ. Ιερώνυμος διαφωνεί με πολιτισμένο τρόπο, αν και ασφαλώς δεν θα σπεύσει να διορθώ-

Του ΚΩΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

σει το υποτιθέμενο «λάθος» του το Πάσχα του 2012.

Παρατήρησε συνεργάτης μου ότι η κυρία **Μαρίκα Μητσοτάκη** διευθέτησε με τον γνωστό «οριστικό» τρόπο της το λεπτό θέμα της επιλογής εκλογικής περιφέρειας από τη θυγατέρα της, πρόεδρο της Δημοκρατικής Συμμαχίας κυρία **Ντόρα Μπακογιάννη**, και τον υιό της, βουλευτή της Β' Αθηνών της ΝΔ κ. **Κυριάκο Μητσοτάκη**. Η κυρία Μαρίκα έπεισε την Ντόρα να συμπεριλάβει τον εαυτό της στο ψηφοδέλτιο της Α' Αθηνών έτσι ώστε η ίδια, που ψηφίζει στη Β' Αθηνών, να μη βρεθεί προ του διλήμματος ανάμεσα στα δύο παιδιά της. Φρονώ πάντως ότι οι ψήφοι των γονέων θα μοιραστούν εξίσου, αφού ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ κ. Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, ο οποίος επίσης ψηφίζει στη Β' Αθηνών, αποκλείεται να χάσει την ευκαιρία για πρώτη φορά από το 1981 να μην ψηφίσει τη ΝΔ.

Δεν υπάρχει ίσως καλύτερο ορόσημο για όσους επιχει-

ρούν να προσδιορίσουν το συμβολικό «τέλος της Μεταπολίτευσης» από την αύξηση των ωρών εβδομαδιαίας απασχόλησης στο Δημόσιο που αποφασίστηκε από τον κ. **Ι. Ραγκούση**. Το σχετικό νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή και αναμένεται να ψηφιστεί εντός του Μαΐου. Σημειώνω ότι κλείνουν ακριβώς 30 χρόνια από τη θεσμοθέτηση του μειωμένου ωραρίου από τον **Γεώργιο Πάλλη** και τον κ. **Κωστή Στεφανόπουλο**. Η τότε απόφαση ήταν η αφετηρία για μια σειρά προνόμια στους δημοσίους υπαλλήλους από την τότε επερχόμενη κυβέρνηση του ΠαΣοΚ. Ενδεχομένως η σημερινή να αποδειχθεί αφετηρία για την ανάκληση των περισσότερων από αυτά...

Σε έναν χρόνο, δηλαδή στις αρχές του δεύτερου εξαμήνου του 2012, η Κύπρος θα αναλάβει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προφανώς προς μεγάλη ικανοποίηση της Τουρκίας. Η επίτροπος Αλιείας κυρία **Μαρία Δαμανάκη** έσπευσε στη Λευκωσία, συναντήθηκε με τον κ. **Δ. Χριστόφια** και υπουργούς σε μια προσπάθεια να «κλειδώσει» τα

δικά της θέματα ψηλά στην ατζέντα των Κυπρίων. Μαθαίνω λοιπόν ότι κατοχύρωσε η κυπριακή προεδρία να έχει ως εμβληματικό σημείο την προώθηση της βαρύνουσας (και όχι και τόσο κατανοητής στους αμήνητους) «Ολοκληρωμένης Ευρωπαϊκής Θάλασσας Πολιτικής».

Δεν φταίει ασφαλώς η Μαρία Γι' αυτούς τους πομπώδεις τίτλους. Αποτελούν διαχρονικό «αξεσουάρ» της γραφειοκρατίας των Βρυξελλών. Στην πράξη σημαίνει επιβολή ενιαίων κανόνων για την αξιοποίηση των θαλασσίων πόρων. Δεν ξέρω αν η Κύπρος υπηρετήσει τη «γαλάζια ανάπτυξη», εκτός από την «πράσινη». Το βέβαιον είναι ότι τουλάχιστον θα παριστάνει ότι την υπηρετεί, όπως κάνουν ορισμένες άλλες μεσογειακές χώρες...

Η «φιλική αναδιάρθρωση» ξεκίνησε. Μείωση του χρέους κατά 500 εκατ. ευρώ και εξοικονόμηση πόρων από την εξυπηρέτησή του ύψους 60 εκατ. ευρώ ετησίως επέτυχε ο υφυπουργός Οικονομικών κ. **Φ. Σαχινίδης** έπειτα από «μυστική συ-

νέννοηση» με την τρόικα και σε συνεργασία με τον επικεφαλής του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) κ. **Π. Χριστοδούλου**.

Πώς έγινε το «θαύμα»; Το Δημόσιο δανείστηκε με έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου 2,5 δισ. ευρώ με 4% επιτόκιο με τα οποία αγόρασε παλαιότερα γραμμάτια ονομαστικής αξίας 3 δισ. ευρώ (των οποίων η τιμή είχε μειωθεί στα 2,5 δισ.) με επιτόκιο 6%. Δηλαδή, αγόρασε χρέος 3 δισ. δίνοντας 2,5 δισ. εξασφαλίζοντας παράλληλα μείωση επιτοκίου 2%. Οι συνεννοήσεις έγιναν στο γραφείο του κ. Σαχινίδη κατά την προηγούμενη επίσκεψή της τρόικας και κρατήθηκαν μυστικές.

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, ο κ. **Κ. Καραμανλής** έχει μετανιώσει και ετοιμάζεται να σώσει τη χώρα με νέες ιδέες, νέα αποφασιστικότητα, αλλά δυστυχώς όχι νέους συνεργάτες. Μου λένε ότι μετά τα παρατάγουδα με την «απογραφή» τουλάχιστον δέκα πρώην υπουργοί του κ. Καραμανλή έσπευσαν την Πέμπτη στο γραφείο του στην πλατεία Μαβίλη για να εκφράσουν την υποστήριξή τους. Ανάμεσά τους η κυρία **Μαριέττα Γιαννάκου** και ασφαλώς ο κ. **Ευ. Αντώνιος**, ο οποίος έθεσε οικειοθελώς εαυτόν επί της υποδοχής.

Αναπάντεχη συνάντηση του κ. **Α.Γ. Παπακωνσταντίνου** με τον κ. **Γ. Αλογοσκούφη** εντόπισε συνεργάτης μου. Ασφαλώς, η συνάντηση δεν έγινε σε κάποιο εστιατόριο αλλά στον «κόσμο των ιδεών» της οικονομικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, τον Απρίλιο του 2006, όταν κ. Αλογοσκούφης βρέθηκε αντιμέτωπος με εκτροχιασμό του προϋπολογισμού λόγω δικαστικής απόφασης που επιδίκαζε το επίδομα σε πλήθος δημοσίων υπαλλήλων. Πέντε χρόνια αργότερα ο κ. Παπακωνσταντίνου καλείται να αντιμετωπίσει το ίδιο πρόβλημα, καθώς ο Αρειος Πάγος δικαίωσε πρόσφατα χιλιάδες συμβασιούχους πυροσβέστες που είχαν εξαιρεθεί από την είσπραξη του επιδόματος επειδή συνδέονταν με τον δημόσιο τομέα με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου.

Το 2006 ο κ. Αλογοσκούφης είχε δηλώσει ότι η εκτέλεση του προϋπολογισμού δεν πρέπει να ανατρέπεται με δικαστικές αποφάσεις. Ο νυν υπουργός Οικονομικών εμφανίζεται να ταυτίζεται με τη συγκεκριμένη άποψη. Μάλιστα στο Υπουργικό Συμβούλιο της Πέμπτης φέρεται να διατύπωσε ερωτήματα σχετικά με τις δικαστικές αποφάσεις που έχουν δημοσιονομικό κόστος, θέση που όχι περιέργως επικρότησε και ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. **Θ. Πάγκαλος**.

Ενα αθώο καλαμαράκι που αλιεύσαν αθώοι αλιείς σε κάποια θάλασσα στα ανοιχτά της Σευγιάλης ή βορείως της Λιθύς παραλίγο να καταστεί η αιτία για δραματικές αλλαγές στην ελληνική πολιτική ζωή. Τη Μεγάλη Παρασκευή το βράδυ, μετά την κατάνυξη του Επιταφίου, ο κ. **Αντ. Σαμαράς** είχε επιστρέψει μετά της συζύγου του Γεωργίας στο «Costa Navarino», το μαγευτικό resort της Πελοποννήσου, και βρίσκονταν στο τραπέζι ενός εκ των εσπιατορίων με συντροφιά καλών φίλων. Ο συνδυασμός της φλογερής πολιτικής συζήτησης με τη νηστεία των ημερών εξώθησε ανεπαισθήτως τον πρόεδρο της ΝΔ να τρώγει με μεγαλύτερη ταχύτητα και χαμηλότερη προσοχή. Το αποτέλεσμα ήταν ένα αθώο καλαμαράκι να σταθεί στον λαιμό του προέδρου και ο ίδιος, όπως με βεβαιώνει πράκτοράς μου,

να κοκκινίσει ελαφρώς προσπαθώντας να υπερβεί μια δυσκολία που όσοι την έχουν υποστεί γνωρίζουν ότι είναι ιδιαίτερα δυσάρεστη. Θορυβημένος μάλιστα ο μετρο του εσπιατορίου, ο οποίος, όπως ήταν αναμενόμενο, είχε αφιερώσει την προσοχή του αποκλειστικά στο προεδρικό τραπέζι, κάλεσε το Κέντρο Υγείας της Πύλου. Τελικώς, ο πρόεδρος δεν χρειάστηκε πρώτες βοήθειες. Μερικά δυνατά χτυπήματα στην πλάτη στάθηκαν αρκετά για να νικήσει ένα ακόμη εμπόδιο στην πάντοτε περιπετειώδη πολιτική καριέρα του. Τι υπέθεσαν όσοι έμαθαν το περιστατικό; Οτι ενδεχομένως οφειλόταν σε «πυκνή αρνητική σκέψη» του κ. **Γ. Αλογοσκούφη**, ο οποίος σε κάποιο άλλο τραπέζι και σε κάποια άλλη πόλη σίγουρα συζητούσε για την «αποκαθάλωση της απογραφής»...